Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 522517

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	09 oktober 2001
Kadaster deel/nr	82701/170

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch	Noord-Brabant

*Straat**	*Nr**	*House letter**	*Toev.**	*Postcode**	*Woonplaats**	*Situering*	*Locatie*
Pensmarkt	1			5211 JS	's-Hertogenbosch		
Pensmarkt	3			5211 JS	's-Hertogenbosch		

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
's-Hertogenbosch	G			6709

*Omschrijving***

Inleiding.

De familie Brenninkmeyer (C&A) gaf de opdracht voor de bouw van dit kleding-WARENHUIS. Het werd in 1932 ontworpen door architect W. Hopmans en ingenieur K. Bouman (voorheen van architectenbureau K.C. Suyling & Zn.). Een gedeelte van het betonwerk werd uitgevoerd door ingenieur C. Raats van Van den Bouwhuysens Betonbouw uit Den Bosch. Het werd opgetrokken in een stijl die elementen van het Nieuwe Bouwen mengt met expressionistische details. Belangrijke wijzigingen betreffen het interieur, dat herhaaldelijk is gewijzigd en gemoderniseerd, en vooral de opzet van de begane grond (oorspronkelijk met een via drie ingangen toegankelijke winkelpassage met aan weerszijden etalages). Aan de linkergevel (noordzijde) is in 1948 door architect J.A. van der Laan (Leiden) een betonnen noodtrappenhuis met stalen front toegevoegd.

Omschrijving.

Het onderkelderde pand is gelegen op de rooilijn van Pensmarkt en (Schapen-)markt en beslaat een samengestelde plattegrond. Het warenhuis heeft een met baksteen bekleed betonskelet en telt vijf bouwlagen, waarvan de bovenste gedeeltelijk terugwijkt, onder plat. Op het dak een vierkante opbouw onder plat met licht overstek boven wat oorspronkelijk het trapportaal was, en een decoratief

vormgegeven schoorsteen. De voor- en rechtergevel aan respectievelijk de Pensmarkt en Schapenmarkt, op de hoek afgeschuind, liggen vrij evenals een klein gedeelte van de achtergevel aan de Markt. Van de overige gevels liggen alleen de bovenste verdiepingen vrij. Karakteristiek metselwerk met imitatie handvorm baksteen met terugliggende voeg in een decoratieve mengeling van blokverbanden, licht uitstekende koppenverbanden en kettingverbanden. Verder enkele speklaagjes in rode verblendsteen naast en tussen vensters. Meerruits stalen vensters met uiteenlopende vorm en grootte, voorzien van kleine roedenverdeling, deels in verspringend patroon. Boven de vensters betonnen lateien of bakstenen rollaag. Betonnen onderdorpels of afzaten van keramische tegels. Vensters aan de Markt aan de achterzijde (boven vroegere ingang passage) met siermetselwerk.

De gevels aan de Pensmarkt en Schapenmarkt worden geleed door horizontale betonnen lijsten en grote vensterbanden waarbij het driezijdig gesloten vensterpatroon in de afgeschuinde hoek wordt herhaald in de gevelwanden en aangevuld met terugliggende vensters. De oorspronkelijk geheel omlopende, twee meter buiten de rooilijn uitstekende betonnen luifel boven de etalages op de begane grond is gedeeltelijk ingekort. In het hoekvolume twee haakse, decoratief vormgegeven vlaggenstokhouders. De teruggelegen vijfde bouwlaag aan weerszijde van het hoekvolume schept ruimte voor over de gehele lengte lopende balkons. De vrijgelegen delen van de linker- en achtergevel zijn overeenkomstig, maar soberder gedetailleerd.

Het interieur is in de loop der jaren door de veranderende gebruikseisen ingrijpend vernieuwd. Alle authentieke ornamentiek is verwijderd, maar de oorspronkelijke ruimtewerking is -vooral op de verdiepingen- nog herkenbaar. Achter in het gebouw leidt de oorspronkelijke bordestrap om de liftkoker heen naar de verdiepingen waar de verkoopruimten door een serie betonnen kolommen worden onderverdeeld. Het betonskelet, bestaande uit kolommen en balken in twee richtingen waarop vloerplaten, is door de tegenwoordig deels verwijderde plafonds grotendeels zichtbaar.

Waardering.

Het warenhuis is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkeling in het begin van de twintigste eeuw. Opzet en afmetingen zijn typerend voor de schaalvergroting binnen het winkelbedrijf en het object is om die reden van belang voor de typologische ontwikkeling van warenhuizen.

Het object bezit architectuurhistorische waarde vanwege de gehanteerde stijlelementen en bouwtechniek. Daarnaast vanwege de esthetische kwaliteiten van het architectonisch ontwerp met betonelementen en metselwerkverbanden en verder vanwege de ornamentiek en detaillering van de gevels, met name de diverse vensterpartijen. Het object heeft ensemblewaarden als onderdeel van de op de historische rooilijn gelegen bebouwing aan de Pens- en Schapenmarkt, daarnaast vanwege de beeldbepalende hoekoplossing aan het einde van de zichtas vanuit de Vughterstraat en tenslotte op grond van de juxtapositie tegenover het reeds in 1931 gereed gekomen warenhuis van Vroom en Dreesmann. Het object is van belang vanwege de gaafheid van het exterieur en in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen	Winkel (G)	Kledingzaak

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 28 march 2024